INFORMATION TIRSDAG 2. JANUAR 2024

Oh, hvilken urkraft den menneskelige vokal rummer

Ingri Høyland, BITOI og Marcela Lucatelli afspejler spændvidden i det fascinerende mulighedsrum, den menneskelige stemme kan være – fra den tysteste brise af en nynnen til en rallende og prustende orkan

MUSIKKRITIK
Af Louise Rosengreen

Nogle lytteoplevelser kalder på ro og filosofisk eftertænksomhed. Andre er anderledes urovækkende og kaotiske, men efterlader herved også lytteren fuld af refleksion og undren på grænsen til forurettelse. Med afsæt i en evig nysgerrighed efter, hvad der rører sig i de mere nicheprægede egne af nordisk musik, er jeg faldet over fire udgivelser, der rummer dette spektrum. Og hvoraf de tre, Ingri Høylands *Ode To Stone*, BITOI's *-O-* og Marcela Lucatelli, Anders Vestergaard og Lars Bech Pilgaards *Necromancy*, afspejler spændvidden i de kunstneriske muligheder, den menneskelige stemme besidder – lige fra den tysteste brise af en nynnen og flerstemmige korharmonier til en orkan af besat rallen med digressioner udi opera.

Første gang, jeg hørte om og hørte Ingri Høyland, var på SPOT Festivalen i 2019. Den norske, dansksosatte sanger, komponist og producer, der tog afgang fra Rytmisk Musikkonservatorium i år, optrådte dengang med sit triphoppede, smertefyldte og psykisk mørke popprojekt Höy La. Men det er i en noget anden stil, at hun nu debuterer i eget navn. Eller nok er det Høylands navn, der står på coveret af pladen *Ode To Stone*, men projektet er af en mere kollektiv art og skabt i samarbejde med bassist Ida Urd og billed- og performancekunstneren Lea Guldditte Hestelund og produceret af den elektroniske musiker og lydkunstner Sofie Birch.

Hyldest til klitplantage

Ode To Stone er syv ambiente lydcollager skabt som en hyldest til Husby Klitplantage ved Vesterhavet. Da lydkunstfestivalen Gong Tomorrow sidste år udsendte et *open call* for nyskreven musik til nye nationalparker, tog Høyland opfordringen til sig. Og fordi hendes liv i flade Danmark indebærer et afsavn efter den noget mere rå norske natur, hun er opvokset med, orienterede hun sig mod Nordsøen og Vesterhavets vildskab.

Kernen i projektet har været at fremmane synergien mellem de enkelte naturelementer – sten, lyng, vand, vind, sand, lys. Det sker via elektroniske klange, båndløs bas og et strejf af ordløs sang.

En kombineret ærbødighed og omsorg for naturkræfterne og deres sammenhængskraft høres i de syv instrumentale numre, hvor Høylands stemme kun pletvist dukker op i lydlandskabet som lette skumtoppe på det bølgende hav af sitren, knirken og synth. Eksempelvis åbner »Our very own sun« med en varm, afslappet nynnen, der bruser frem og tilbage som en tidevandsbølge i total zen.

Det er en mildest talt afdæmpet og underspillet plade, hvor der gives tid til, at de enkelte toner kan udfolde deres klangflader uden at drukne i de andres. På den måde er det en udgivelse, der kræver stilhed, fordybelse og tålmodighed. Den bevidste langstrakthed i kompositionerne synes at referere til en stens tidsfornemmelse, i en geologisk optik, om man vil, hvor alt må forstås i en helt anderledes og svimlende uoverskuelig udstrækning.

Det er, som om vejr og naturfænomenerne fletter sig ind og ud af hinanden på en nænsom og opmærksom facon. Den åbenlyse fare for at gengive vandets plasken og vindens brise som en forsimplet pastiche manøvrerer Høyland elegant udenom. Alligevel kan man i den elektroniske knitren på »What pressure, what magnetism« fornemme en form for bølgeskvulpende mønster i lydenes milde bevægelser. Og det er disse ambiente indicier på natur og dens implicitte sammenhænge, der gør *Ode To Stone* til et tryllebindende lavmælt og langsommeligt bekendtskab.

På »Stream of Light« anslår Urd afventende sin båndløse bas, så tonerne strækkes, bøjes og glimter som dugdråber på en marehalm i den første morgensol. Også hos den skandinaviske kvartet BITOI indtager bassen en anderledes rolle end som det bindeled mellem trommer og andre instrumenter, man er vant til fra populærmusikken.

Højtidelig og primal

BITOI er et akronym for *Bas Is The Original Instrument* og et nyt musikalsk samarbejde ledet af den svensk-etiopiske bassist, komponist og producer Cassius Lambert. Han er født i Sverige, uddannet fra Rytmisk Musikkonservatorium i København og har stiftet pladeselskabet Kaprifol Records, der blandt andet udgiver BITOI's musik. Han kalder selv sin stil for *miximalism*, hvilket ifølge hans hjemmeside er et begreb for at »dekonstruere minimalisme gennem maximalisme«. Som jeg forstår det, er det et udtryk for et ønske om at udtrykke sig gennem en musik, der fastholder træk fra klassisk minimalisme i kombination med islæt af jazz, funk, hiphop og andre moderne musikgenrer.

På debut-ep'en, *-O-*, udgør hans elbasspil en eksperimentel klangbund under de vokalcollager og flerstemmige korarrangementer, som gruppens tre andre medlemmer bidrager med: Den svenske jazzmusiker Alexandra Shabo, sanger Lise Kroner og Anja Tietze Lahrmann, som nogle måske vil kende som den aktive komponist, producer og lydkunstner bag kunstnernavnet Excelsior.

-O- består af fire kompositioner, hvorpå Shabo, Kroner og Lahrmann synger på en form for lydordsnonsens (eller på et sprog, jeg aldrig har hørt), der i sin naturlighed fremstår som et slags ursprog. Det er nogle smukke korharmonier, der trækker på ældre polyfoniske sangtraditioner og minder mig om den dansk-tyske vokalgruppe Nevesta's Voice eller det improviserende vokalensemble IKI.

På »Fly, Fly« er stemmerne både højtidelige og primale. De løfter sig klare og rene over Lamberts virrende tremolo. Korstemmerne glider ornamentalt ind og ud af hinanden på den næsten syv minutter lange »OO«, indtil et »uh-uh-uh« markerer sangens stilskift hen imod dansevenlig elektronisk dansemusik. Det smukke afslutningsnummer »SE RU MA« klinger arabisk og svulmer gradvist op mod klimaks. Det føles nu mest som et antiklimaks, at pladen hermed slutter, for jeg hører gerne mere. Men så kan jeg heldigvis glæde mig over over, at BITOI har varslet, at deres debutalbum skal udkomme i det nye år.

Gurglen, smask, vræl

I det forgangne år var det Marcela Lucatelli, Anders Vestergaard og Lars Bech Pilgaard, der ved den nyligt afviklede prisfest Danish Music Award Jazz vandt i kategorien årets vokaludgivelse for *Necromancy*. Titlen refererer til den magiske evne til at kommunikere med døde ånder for på den måde at opnå indsigt i fremtiden.

Den brasiliansk-fødte sangerinde, komponist og instruktør Marcela Lucatelli har boet i Danmark siden 2005. Hun er en punket performancekunstner med en opsigtsvækkende kras vokal. Hun har tidligere været omtalt her i avisen i forbindelse med den debat, det skabte, da hendes værk »RGBW« i 2020 blev taget af Pulsar-festivalprogrammet i sidste øjeblik. Ifølge DR SymfoniOrkestret skyldtes udsættelsen »opførelsestekniske vanskeligheder«, men komponisten mente dengang, at værket sagtens kunne opføres, men at orkestret ikke ønskede at samarbejde med hende. Værket blev dog uropført to år efter sammen med netop DR SymfoniOrkestret.

Lucatelli er både aktivistisk og akademisk i sine kompositioner, og har man først hørt hende synge, glemmer man det ikke som det første. Hendes stemmeføring er demonstrativt følelsesladet og bombastisk: oftest desperat. Hun hoster og harker som en besat, som om hendes krop er i fuld færd med at bekrige og bekæmpe sin egen stemme indefra.

Necromancy består af ti numre, der alle tematisk kredser om en afrobrasiliansk dødskosmologi hentet fra yorubafolket. Det er en punket og rocket freejazzimprovisation på vej mod dyster noise. Lucatelli synger på både portugisisk, yoruba og det unikke sprog, hun har udviklet sin stemme til at mestre. Det er et sprog med et omfattende vokabular af lyde som gurglen, smask, vræl, skrig, væs, rallen, hvin, messen, overdreven aspiration og diabolsk dadaisme.

Herudover spiller hun violin, elektronik og diverse genstande. Lars Bech Pilgaard står for keyboard og en alsidig guitar, der for eksempel fremstår testosteronliret og stadionrocket på »Paranauê to Osanyin«, hvis omkvæd parafraserer en capoeiraklassiker.

På den mareridtsdistortede »A Shango Call« lyder Lucatelli, som har hendes ånd taget kortvarigt ophold i en ung og heroinpumpet Nick Cave. Mens »Oshalufan« ender i en operaklingende improvisation, der hurtigt svinger fra de lyseste toner til et grumt, prustende og elektronisk virrende mørke.

Anders Vestergaard står for de spraglede, spektaklende og komplekse trommer og percussion. Hør blot den polyrytmiske »Yansan«, hvor beatet fra trommesættet blander sig med rytmerne fra en håndtromme, formodentlig en djembe.

Nattely

Den 34-årige Anders Vestergaard er en garvet rytmesmed, der længe har været aktiv som solist og komponist i eget navn i det eksperimentelle improvisationsmiljø samt bag trommesættet i det fortrinlige indierockede og internationalt anerkendte jazzband Girls In Airports.

Et af de andre interessante samarbejder, han indgår i, er en trio med den legendariske danske altsaxofonist Jesper Zeuthen og professor og pianist Jacob Anderskov. Deres tredje album *Nocturnal* bevæger sig også rundt i de mørkere luftlag, selv om særligt interaktionerne mellem klaverets improvisationer og saxofonens klangfulde melodier lyser op som de sidste farverester fra en solnedgang ved »Tusmørke«, som et af numrene hedder. Vestergaards spil er i denne konstellation mere behersket og afdæmpet, men fremstår også virtuos og legende, når han på »Nocturnal Beings« får, hvad der lyder som orientalske messingtrommer til at klimte sporadisk som en vindklokke. Zeuthen, der har været aktiv i eksperimentel jazz siden 60'erne og i 80'erne og blandt andet spillede med Pierre Dørges New Jungle Orchestra, spiller også sav på eksempelvis »Phantom«, hvor savklingens svingninger skaber en vag susen.

Nocturnal betyder nattelig, og pladen har som *Necromancy* en magisk tematik. Blot er natten ikke spirituelt, dødsbetonet og forhekset her. Det magiske opstår, når Zeuthen svinger sin træblæser som en melodisk tryllestav, og når Anderskov fingerer sit dæmpede klaver. De syv kompositioner måneskinner af smuk *spleen* og dunkel ømhed. Ja, *Nocturnal* er en sjælden sjælevarm og formfuldendt plade.

kultur@information.dk

BITOI er et nyt musikalsk samarbejde ledet af den svensk-etiopiske bassist, komponist og producer Cassius Lambert. Gruppens tre andre medlemmer er den svenske jazzmusiker Alexandra Shabo, sanger Lise Kroner og Anja Tietze Lahrmann, som nogle måske vil kende som den aktive komponist, producer og lydkunstner bag kunstnernavnet Excelsior. Foto: Tova Nyberg

Ingri Høyland: 'Ode To Stone' (Rhizome)

BITOI: '-O-' (Kaprifol Records)

Marcela Lucatelli, Anders Vestergaard, Lars Bech Pilgaard: 'Necromancy' (Marcela Lucatelli)

Jesper Zeuthen, Jacob Anderskov, Anders Vestergaard: 'Nocturnal' (ILK Music)